

Comentariu - Ion

Romanul "Ion" de Liviu Rebreanu reprezinta o certitudine a valorilor realismului dupa literatura samanatorista si poporanista. Directiia samanatorista si cea poporanista, ce presupuneau iluminarea taranului prin cultura, reprezentau un ideal. De aceea, satul si taranul apareau ca realitati idilice, ca in poeziile lui George Cosbuc.

Cand apare romanul "Ion" in 1920, criticul Eugen Lovinescu scrie laudativ despre Liviu Rebreanu, observand realismul crearii personajelor. Pentru prima data, satul si taranul erau doua realitati privite cu detasare. Chiar si George Calinescu, adeptul realismului, a considerat ca pentru multa vreme literatura romana va fi o literatura de "Ioni". Paradoxal, tocmai Calinescu nu va scrie niciodata un astfel de roman. Opinia sa nu este insa acceptata de Eugen Lovinescu, adeptul modernismului. El apreciaza romanul lui Rebreanu, in sensul noutatii de perspectiva, in raport cu alte romane scrise pe aceeasi tema. Totusi, el formuleaza teoria sincronismului, considerand ca o data cu evolutia civilizatiei, trebuie sa existe un altfel de roman, acela cu referinta citadina.

In perioada interbelica se constata o adevarata traditie de scriere a nuvelor, considerate nuclee tematice pentru romane. Aceasta realitate este vizibila atat in cazul lui Camil Petrescu, cat si in cel al lui Liviu Rebreanu. Nuvela anticipeaza conflictul din romanul "Ion", in timp ce nuvelele "Catastrofa" si "Itic strul dezertor" reprezinta puncte de plecare ale romanului "Padurea spanzuratilor".

In "Marturisiri", carte publicata in 1932, Liviu Rebreanu explica geneza romanelor "Ion" si "Padurea spanzuratilor". Aceasta este o dovada a conceperii apriorice a ambelor texte. Atunci, aceste romane apartin doricului, in terminologia lui Nicolae Manolescu in "Arca lui Noe". Totusi, "Padurea spanzuratilor" poate fi considerat text de tranzitie intre doric si ionic, intrucat exista si elemente de psihologizare a protagonistului Apostol Bologa. Naratiunea, in ambele romane, este la persoana a III-a, iar naratorul este omniscient si extradiegetic (Gérard Genette – "Figures III").

In "Marturisiri", autorul expune trei evenimente, care l-au impresionat, conducandu-l spre crearea romanului "Ion". Rebreanu aminteste de cazul unei fete, care a fost necinstita de un flacau din sat, fiind apoi batuta si alungata de tatal ei. In romanul "Ion", Ana va fi personajul care va avea un destin tragic. Crezandu-se iubita de Ion, se indreapta spre acesta, ca spre fericirea insasi, constientizand treptat ca iubirea lui Ion nu a fost decat o iluzie.

Un alt eveniment care l-a marcat pe autor a fost vederea unui taran, care s-a aplecat si a sarutat pamantul. De aici provine scena in care personajul Ion va saruta pamantul, traind un sentiment aproape mistic.

Autorul a mai fost impresionat si de cunoasterea unui taran, care se numea chiar Ion al Glanetasului. Acesta era foarte sarac, dar harnic si iubea pamantul, cu o patima nemaiintalnita. Autorul va corela aceste trei evenimente si va concepe romanul.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Ciclicitatea este o alta caracteristica a romanului realist. "Ion" incepe si se sfarseste prin motivul "drumului". In viziunea lui Rebreanu, drumul este o metafora a vietii. Criticul Lucian Raicu sesizeaza ca "scriitorul stie sa redea viata". De asemenea, primul capitol este intitulat "Inceputul", iar ultimul "Sfarsitul", astfel incat textul devine echivalent unei existente. Si in romanul "Rascoala" se observa acelasi procedeu, intrucat primul capitol are titlul "Rasaritul", iar ultimul "Apusul". Miscarea soarelui pe cer devine astfel o metafora a vietii. Devine pertinenta si afirmatia lui Jean Ricardou, din "Noi probleme ale romanului". Autorul sesizeaza ca intre incipitul si finalul unui text literar exista o stransa legatura, chiar daca se afla la o mare distanta narativa.

Simetria romanului "Ion" rezulta si din scena horei. Exista doua hore in text: una la inceput si alta la final. Din punct de vedere simbolic, hora corespunde motivului "cercului", sugerand ciclicitatea. Hora initiala reprezinta viata, reunind toate personajele semnificative in evenimentele ce vor fi narate. Hora finala, simbolizeaza inceputul unei noi existente, dupa sinuciderea Anei si omorarea lui Ion de catre George.

Din punct de vedere structural, romanul este alcatuit din doua parti intitulate simbolic "Glasul pamantului" si "Glasul iubirii". Termenul comun ambelor titluri este "glasul", ca o voce interioara a personajului Ion, care este fascinat mai intai de pamant si apoi de iubire. El se va indrepta spre ambele teme, insa, ca in romanele lui Dostoievski, prima alegere influenteaza intregul destin. Ion nu se mai poate intoarce spre eros, pentru ca prima sa optiune a fost pamantul. De altfel, si uciderea sa de catre George, cu sapa, unealta a pamantului, sugereaza ca Ion este predestinat sa ramana in tema pamantului.

In critica literara, de la George Calinescu la Eugen Lovinescu, personajul Ion a fost analizat numai in datele eticului, fiind considerat o "bruta", un "instinctual". Aceste calificari i se par mult prea simple criticii Lucian Raicu. El demonstreaza in momografia dedicata lui Liviu Rebreanu, ca asemenea considerari nu conduc decat spre o discutie sterila asupra lui Ion. Intr-adevar protagonistul nu are solutii pentru situatia in care se afla. Pamantul este dorit cu patima, fiind iubit "ca o ibovnica", asa cum reiese din scena sarutarii pamantului. Chiar autorul in "Marturisiri" explica faptul ca, pentru taran, pamantul nu este un simplu obiect de exploatare, ci mai degraba "o fiinta vie, fata de care nutreste un sentiment straniu de adoratie si de teama". Atunci, pamantul reprezinta o motivatie a unor obsesii de tip freudian. Si Lucian Raicu sesizeaza ca Rebreanu scrie un roman al unei obsesii, adica al unei chemari secrete, care covarseste totul. Din acest punct de vedere se poate face legatura intre romanul lui Rebreanu si cele ale lui Dostoievski. In "Crima si pedeapsa", dar si in "Fratii Karamazov", personajele sunt dominate din subterana de obsesiile care le motiveaza actiunile. Ele nu se pot impotrivi acestor trairi, asa cum nici Ion nu poate sa nu auda "glasul pamantului" si apoi "glasul iubirii".

Intentia autorului (Umberto Eco – "Limitele interpretarii") a fost, ca prin toate romanele sale, sa redea viata. Aceasta realitate este vizibila in romanul "Ion", in primul rand prin motivul "drumului", o metafora a vietii. Asadar, intre intentia autorului si cea a operei exista o echivalenta.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Descrierea drumului cuprinde si o semnificatie initiatica, pentru ca, simbolic, reprezinta o invitatie a lectorului in parcurgerea textului. Naratorul apare in ipostaza de martor, amintind cu fidelitate mai multe spatii, care vor conduce in cele din urma catre satul Pripas, locul desfasurarii evenimentelor: Carlibaba, Somes, Cluj, Armadia, Jidovita, Bistrita etc. La finalul romanului, toti acesti topoii, insa, in ordinea inversa, astfel incat este exprimata indepartarea de sat. Simetria textuala este asadar observabila si la nivelul locurilor care alcatuiesc imprejurimile satului Pripas. Daca initial, drumul este privit dintr-o perspectiva a planului indepartat, asa cum sugereaza si topoii enumerati, se va trece la o perspectiva a prim planului, cand satul va fi descris din interior.

In "Noi probleme ale romanului", Jean Ricardou sesizeaza ca nu exista descriere fara naratiune, ajungand la conceptul "descrierii narative". Dupa observarea drumului, naratorul-martor va descrie doua realitati esentiale in roman: casa invatatorului Herdelea si cea a lui Alexandru Pop Glanetasu. Prin descrierea acestor doua case sunt caracterizate in mod indirect personajele, anticipandu-se cele doua planuri ale romanului: al intelectualitatii sotului, prin invatatorul Herdelea si al taranimii prin Alexandru Pop Glanetasu, tatal lui Ion.

Casa lui Herdelea are o topologie centrala, iar descrierea ei este una narativa, chiar prin personificarea celor doua ferestre, care se uita tocmai in inima satului "cercetatoare si dojenitoare". De fapt, invatatorul Herdelea este cercetator si dojenitor, intrucat reprezinta instanta morala a satului, avand rolul de comentator al evenimentelor.

Casa lui Alexandru Pop Glanetasu reflecta saracia si mizeria in care se complace aceasta familie: "coperisul de paie parca e un corp de balaur". Ion, fiul lui Glanetasu, este singurul care doreste sa obtina un statut social. Desele conflicte dintre el si tatal sau pornesc de la lipsa pamantului. Ambitia lui Ion este de a avea cat mai mult pamant si toate actiunile sale se vor indrepta in aceasta directie.

In "Arca lui Noe", Nicolae Manolescu observa ca romanul creeaza, la inceput, impresia de pasivitate, satul pare a fi cu desavarsire pustiu. Descrierea horei apare atunci ca element de contrast, reflectand pasiunea vietii.

Scena horei este semnificativa si in ceea ce priveste cele doua teme ale romanului: pamantul si iubirea. La nivelul discursului narativ sunt vizibili mai multi termeni, care corespund ambelor teme. Semnificanti precum "asprime", "atata", "sangele", "soarele", "sfaraie", "aprig", "infocat", sunt sugestii ale focului, privit ca pasiune a jocului. Hora devine atunci o manifestare a pasiunii debordante: "flacaii isi incolacesc bratele, mereu mai strans pe dupa mijlocul fetelor". De tema pamantului apartin semnificanti precum: "colbul", "stratul", "pamantul", "brazdate", "praf". Intr-un mod inexact s-a afirmat in critica literara ca Liviu Rebreanu ar fi un scriitor fara stil. De la bun inceput, scena horei cuprinde termenii citati anterior, exprimand temele romanului.

La hora sunt prezente toate personajele semnificative la nivelul istoriei narate: Ion, Ana, George, Florica, Vasile Baci, Savista. Aceasta din urma are o functie esentiala intrucat apare in toate momentele semnificative ale textului. Ea mediaza, de fapt, intre text si vocea autorului.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

La hora, Ion joaca numai alaturi de Ana, desi lectorul afla ca intr-un timp anterior o iubise pe Florica. Asadar, cuplurile initiale fusesera: Ion-Florica si George-Ana. Toate aceste patru personaje se afla in contrast. Ana si Florica par a fi create dupa modelul basmului: Florica este frumoasa, dar saraca, in timp ce Ana este urata, cel putin in viziunea lui Ion, dar bogata. De asemenea, George este cel mai instarit flacau din sat, in timp ce Ion este cel mai sarac.

Ion este fascinat de Ana, pentru ca vede in ea o oglinda a pamantului dorit. Trairea pasionala a realitatii pamantului conduce erosul catre alt plan. Pamantul este privit "ca o ibovnica", atat de catre Ion cat si de taranii din "Rascoala". Ion se va indeparta de Florica, pe care o iubea cu adevarat, pentru a o seduce pe Ana, personaj care simbolizeaza, pentru el, pamantul. Atunci, Ana si Florica exprima la randul lor temele romanului. Aurel Sasu observa in "Liviu Rebreanu - Sarbatoarea operei", ca Ion renunta la erosul identificat in Florica, pentru a se indrepta spre tema pamantului. Lucian Raicu demonstreaza ca, renuntand la eros, Ion se indeparteaza, de fapt, de sine, constientizand mai tarziu realitatea tragica.

Inca din scena horei, Ion va simula iubirea fata de Ana, chemand-o spre un spatiu al fericirii aluzorii: "Sa vii Anuta... Stii tu unde!". Numele de alint "Anuta" exprima doar in aparenta iubirea. Ana se va indrepta spre Ion, vazand in acesta fericirea insasi. Atunci, motivul "drumului" capata si conotatii simbolice. La finalul romanului si Ion va incerca sa o recupereze pe Florica, dar se va defini ca personaj tragic, asemenea Anei.

Spatiul spre care o cheama Ion pe Ana este, de fapt, unul al inchiderii. Crezand ca merge spre fericire, Ana va merge, de fapt, spre moarte. Romanul va cuprinde o cucerire gradata a Anei, care va culmina cu scena de pe cuptor, cand aceasta i se va darui lui Ion, chiar in casa tatalui ei. Crezandu-se iubita, Ana va suporta cu umilinta privirile tuturor care o pandesc dupa garduri si ferestre "pipaindu-i burta, comtemplandu-i mersul". Este momentul dupa scena de pe cuptor, cand Ana ramane insarcinata cu Ion. Niciodata nu il va invinovati pe acesta. Dimpotriva, isi va asuma intregul destin. Actiunile Anei isi gasesc explicatia in dorinta sisifica a traiirii fericirii, realitate evidenta si in cazul lui Ion.

In imaginar, acesta identifica in Ana propria pasiune pentru pamant. Casatorindu-se cu Ana, va constientiza treptat ca tema pamantului nu este suficienta. De aici apar si frustrarile personajului. El incepe s-o bata pe Ana, trimitand-o acasa la Vasile Baci, care, conform mentalitatii traditionale, o bate la randul sau si o trimite la Ion. Ana se simte tot mai mult intr-un spatiu al captivitatii, in care nu se mai regaseste nicaieri. Numeroasele drumuri de la casa sotului, pana la casa tatalui si invers, definesc un labirint fara centru, in care Ana, treptat, va disparea. Moartea reprezinta unica sansa a salvarii.

In tema vinovatiei nu se va incadra doar Ion, ci si Titu, fiul invatatorului Herdelea. Intr-o discutie avuta cu Ion, acesta ii sugereaza sa o lase insarcinata pe Ana, pentru ca numai in acest fel il poate obliga pe Vasile Baci sa consimta casatoria.

Ca si in romanele lui Dostoievski, raporturile dintre personaje se stabilesc in functie de tema

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

frustrarii. Violentele de limbaj si de gesturi in relatiile dintre Ion si tatal sau rezulta in urma frustrarii de a nu avea pamant. Ion este personajul unei vitalitati debordante: este ambitios si muncitor si va face tot posibilul sa obtina tot ceea ce isi doreste. De aceea va intra in numeroase conflicte si cu Vasile Baci. In "Arta prozatorilor romani", Tudor Vianu considera ca aceste doua personaje reprezinta "pasiunii identice". Intr-adevar se creeaza o relatie pasionala intre Ion si Vasile Baci, dar prin tema urii. Ortega y Gasset explica in "Studii despre iubire" ca ura este tot o pasiune, asemenea iubirii, insa corespunde dorintei de a desfiinta obiectul urat. Ura lui Vasile Baci trebuie relationata de propriul sau trecut. Si el fusese asemenea lui Ion, un taran sarac, dar harnic. Casatoria lui cu mama Anei fusese una formala, pentru ca aceasta avea pamant, insa, intre timp, Vasile Baci invata sa isi iubeasca sotia. El intuieste insa ca Ion nu o va putea iubi niciodata pe Ana. In Ion se vede pe sine, pe cel din trecut, la fel cum in "Moara cu noroc" de Ioan Slavici, Pinteasa justitiarul isi aminteste de faradelegile facute, atunci cand il vede pe Lica Samadoul.

O relatie bazata pe frustrare exista si intre Ion si George Bulbuc. Pentru George, Ion este un rival ereditabil, pentru ca reuseste sa o cucereasca pe Ana. George simte frustrarea celui invins si nu intamplator se va insura tocmai cu Florica, erosul insusi pentru Ion. Asadar, cuplurile initiale Ion-Florica si George-Ana se vor inverseaza. Ion se va casatori cu Ana, cea mai bogata fata din sat, in timp ce George se va insura cu Florica.

Tema privirii apare la modul obsedant in roman, incepand cu scena horei, cand Ion o priveste insistent pe Ana, luand-o treptat in posesie. La nunta Floricai cu George, privirea este multipla. Ana se uita la Ion, care la randul lui o priveste doar pe Florica. Intreaga scena este vizualizata si de George, care incepe sa intuiasca pasiunea lui Ion. El nu va suporta sa fie invins si pentru a doua oara, si-si va manifesta ura mai tarziu in actul uciderii lui Ion.

La nunta Floricai cu George, Ana incepe sa aiba certitudinea ca nu este iubita. In drumul intoarcerii spre casa, ea ii va marturisi lui Ion hotararea sinuciderii: "Am sa ma omor, Ioane!". In realitate, asteapta sa auda cuvintele iubirii, insa raspunsul lui Ion, scurt si sec: "Da omoara-te dracului ca poate asa am sa scap de tine", o determina sa ia hotararea finala.

In cea mai mare parte, romanul implica un tip narativ auctorial, echivalent focalizarii zero (Gérard Genette – "Figures III") si viziunii din spate (Jean Pouillon – "Timp si roman"). Exista insa scene in care tipul narativ este actorial, intrucat naratorul omniscient preia gandurile si trairile personajelor. Scena sarutarii pamantului este sugestiva din acest punct de vedere. In monografia inchinata lui Liviu Rebreanu, Lucian Raicu observa ca toate romanele autorului sunt axate in jurul unor obsesii. Scena in care Ion ingenuncheaza si saruta pamantul este relevabila pentru imaginea pamantului matern, privit acum la modul pasional: "sufletul ii era patruns de fericire [...] Lotul negru, lipicios ii tintuia picioarele, ingreuindu-le, atragandu-l, ca bratele unei iubite patimase". De aceasta data, focalizarea este interna, iar viziunea este "avec". Gestul sarutarii pamantului provine din subterana trairii: "Apoi incet, cucernic, fara sa-si dea seama, se lasa in genunchi, isi cobori fruntea si-si lipi buzele cu voluptate de pamantul ud". Actul ingenuncherii sugereaza o umilinta a personajului in fata pamantului, care este "numai al lui acum". Sarutul reflecta dualitatea personajului, care va

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

trece simbolic, de la hora vietii la cea a mortii: "si in sarutarea aceasta grabita, simti un fior rece, ametitor".

Scena sinuciderii Anei implica inca o data o schimbare de perspectiva. Naratorul omniscient isi va insusi trairile Anei. Inainte de a se sinucide, Ana vrea sa afle ce simte omul inainte de a muri. De aceea, va fi foarte fascinata de moartea lui Avrum si a lui Dumitru, de la care invata cum trebuie sa se sinucida. Sinuciderea nu poate exista fara trairea profunda a imaginii celuilalt. Pentru Ana, Ion reprezinta totul, asa cum ii si marturiseste: "Tu esti Dumnezeuul meu Ioane". Cand va realiza ca iubirea lui Ion pentru ea a fost doar o iluzie, Ana va se va simti captiva intr-un spatiu fara centru. Singura posibilitate de a-si depasi limita va fi indreptarea catre moarte. Va ajunge sa-l urasca pe Ion, pe care-l vede chiar in imaginea propriului copil, Petrisor. Inainte de a se sinucide, Ana va patrunde in grajd, fiind uimita de intunericul de acolo. Simbolic, trece de la imaginea luminii de afara, sugestie a fericirii pierdute, la intunericul ce reprezinta ultima etapa a existentei sale. In momentul sinuciderii, Ana este caracterizata in relatie directa cu pamantul, pe care nu-l mai poate atinge: "Deodata ii trece prin minte ca acu are sa moara, se ingrozi si vru sa se intinda, sa atinga pamantul, sa fuga de moarte. Dar degeaba misca picioarele caci nu gasea niciun sprijin". La Rebreanu, tema pamantului instituie tragicul fericirii iluzorii. Asemenea lui Ion, si Ana aspira acum la pamant, sugestie de aceasta data a mortii.

Tema mortii se imbina acum cu aceea a erosului. Ana simte "o placere grozava, ametitoare, ca si cand un ibovnic mult asteptat ar fi imbratisat-o cu o salbaticie ucigatoare". Termeni si sintagme precum "placere", "ibovnic", "ar fi imbratisat-o", "salbaticie ucigatoare" exprima intr-o alta forma tema erosului. In starea de sufocare se convertesc pamantul, moartea si erosul. Tema iubirii apare ca pasiune a mortii, ca in romanele lui Dostoievski. Inainte de a muri, Ana revede momentul care i-a schimbat destinul: "ca o fulgerare ii mai trecu prin creieri noaptea, cuptorul, durerea, placerea".

In capitolul al XII-lea, simbolic in privinta cifrei, este narata uciderea lui Ion de catre George. Cifra 12 este simbolica, exprimand sfarsitul unui ciclu existential, in acest caz, moartea lui Ion. Inca de la inceputul capitolului, naratorul omniscient sesizeaza instaurarea unui aparent sentiment de prietenie intre cei doi rivali: "precum flacaii se duc pe la fete in fiecare seara [...] tot astfel se ducea acum Ion pe la George, nesimtit, ca spre un frate bun". Tema urii se impleteste cu cea a fascinatiei. Prietenia celor doi este aparenta, fiind motivata de o atractie fata de celalalt. In subconstient, George il invidiaza pe Ion pentru ca reusise in trecut sa o seduca pe Ana, iar Ion il uraste pe George, pentru ca acesta este cu Florica. Daca anterior, Ion fusese intr-un raport de superioritate fata de rivalul sau, acum George este cel care il domina pe Ion. Fiecare a avut un rol al frustrarii. Pentru amandoi, erosul a reprezentat o mediere, pentru ca au iubit ceea ce nu au putut avea.

Pentru a o recastiga pe Florica, Ion se foloseste de orice pretext pentru ca sa-l viziteze pe George. Reapare in acest capitol Savista, care va anticipa moartea lui Ion. Savista are un rol esential in roman, pentru ca ea apare in toate momentele cruciale ale textului, chiar si in scena horei. Inaintea sinuciderii Anei, ea ii va reprosa acesteia in enunturi asintactice intreaga existenta. Satenii o

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

considera nebuna si aproape nimeni nu ia in seama vorbele ei. De fapt, Savista mediaza intre text si vocea autorului. Ea este asemenea carului antic din tragediile grecesti sau ale bufonului din dramele lui Shakespeare. Bufonul sau nebunul intruchipa singurul personaj care putea rosti adevarul, fara teama de a fi pedepsit. In capitolul al XII-lea, Savista ii spune lui George despre Ion si Florica: "Ion...fost...Florica...fost...talhari...omoara, omoara!". De fapt, Florica ii este infidela lui George, daruindu-se lui Ion. George intuieste aceasta realitate, mai ales dupa ce asculta si vorbele Savistei. Crima va fi premeditata: "Apoi daca e asa il omor! Amu nu mai iert...il omor!".

Trairind in tema geloziei, George se hotaraste sa isi verifice banuiala, punand la cale un plan. Ii va spune lui Ion la carciama ca are de gand sa plece toata noaptea la padure, lasand-o pe Florica singura. Intr-adevar George va pleca de acasa, dar se va intoarce pentru a vedea daca Florica se intalneste cu Ion. Cu cat se apropia mai mult, lui George i se parea ca, de fapt, se indeparteaza. Aceasta este o dovada a traiirii unui labirint lipsit de centru, la fel cum anterior se petrecuse cu Ana: "Cu cat se apropia, cu atat ii era mai frica sa nu ajunga prea tarziu". Descrierile au o valoare narativa: "Cerul se innoureaza treptat, treptat. O stea verzuie care mai clipea singuratica disparu deodata [...]". Ambele realitati instituie tema mortii, caci George va infaptui crima. El va astepta pe Ion in gradina si in momentul in care acesta va aparea, il va lovi nu cu toporul, asa cum planuise initial, ci cu sapa. Paradoxal, Ion nu va schita niciun gest de autoaparare, ca si cum si-ar fi acceptat destinul. El este predestinat sa ramana in tema pamantului, prima sa optiune. Chiar sapa, unealta cu care se lucreaza pamantul, simbolizeaza aceasta realitate.

Analizand romanele lui Dostoievski, "Fratii Karamazov" si "Crima si preadeapsa", Julia Kristeva problematizeaza tema crimei si a sinuciderii. Ambele teme sunt traite in conformitate cu indepartarea de Dumnezeu, care simbolizeaza centrul absolut. Sinuciderea este analizata in baza a patru enunturi: "Dumnezeu nu exista. Eu sunt Dumnezeu. Eu nu exist. Eu ma sinucid.". Urmand aceeasi paradigma, crima este explicata in raport cu alte patru enunturi: "Dumnezeu nu exista. Tu esti Dumnezeu. Tu nu existi. Eu te ucid.". Crima se naste din trairea maxima a urii, adica din dorinta de a-l desfiinta total pe celalalt. Astfel se explica si violenta cu care il loveste George pe Ion. Linistea care il va stapani pe George, dupa infaptuirea crimei este o dovada a traiirii in subterana. Aproape ca nu constientizeaza ceea ce a facut. El se intoarce acasa, afirmand senin fata de Florica: "L-am omorat!".

Uciderea lui Ion este narata dintr-o dubla perspectiva. In capitolul al XII-lea se impune perspectiva lui George asupra acestei realitati, in timp ce in ultimul capitol, al XIII-lea, scena este reluata, de data aceasta evocandu-se ceea ce traieste Ion. Atunci, tipul narativ este actorial (Jaap Lintvelt – "Punctul de vedere"), la fel ca in scena sarutarii pamantului de catre Ion si in cea a sinuciderii Anei. Sangele pe care Ion il vede scurgandu-se, nu mai este o reflectare a temei vietii, ci simbolizeaza moartea. Perspectiva apartine personajului, caruia naratorul ii preia gandurile. Atunci focalizarea este interna, iar viziunea este "impreuna cu". La fel ca Ana, Ion isi va aminti, inainte de a muri, intreaga viata, trairind sentimentul spatiului inchis. Ultimele ganduri ale sale se indreapta tot catre pamant, dovada ca este predestinat sa apartina acestei teme: "si-i parea rau ca toate au fost degeaba si ca pamanturile lui au sa ramaie ale nimanui...".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

În roman există, dincolo de planul taranesc, și intelectualitatea satului. Învățătorul Herdelea este reprezentantul acestui nivel. Frustrările personajelor se regăsesc și în acest plan, dar nu ating limita maximă, ca în cazul lui Ion. În primul rând se remarcă frustrarea învățătorului Herdelea, față de existența socială. Fiindu-i teama că-și poate pierde postul, el va vota cu candidatul ungur. Herdelea este un personaj meditativ prin care se corelează intelectualitatea satului și planul taranesc. Asemenea fiului său Titu, Herdelea încearcă să creeze o armonie între aceste niveluri sociale.

Se remarcă și frustrarea lui Titu în raport cu tatăl, atunci când acesta din urmă votează cu candidatul ungur. Totuși, conflictele dintre ei nu ajung la violența celor dintre Alexandru Pop Glanetasu și Ion.

Tema pământului generează o altă frustrare în relația dintre învățătorul Herdelea și preotul Belciug, care, la fel ca Ion, dorea pământ. La finalul romanului, cei doi se împacă. Ajung la concluzia că au un rol esențial în iluminarea taranilor.

Tema erosului este sumar schitată prin iubirile celor două fete ale lui Herdelea, Laura și Ghighi. Ambele sunt personaje feminine bovarice, imaginându-și povești de iubire, în timp ce se pregătesc pentru un bal pe o perioadă de un an de zile, care va avea loc la liceul din Armadia. Iubirile lor nu ating limita tragicului, ca în planul taranesc.

Spre finalul romanului, învățătorul Herdelea va fi înlocuit de Zagreanu. Inițial, Herdelea îl urăște pe noul învățător, dar va exista și împacarea, în momentul în care acesta se va însura cu Ghighi, fata lui Herdelea. De fapt, la hora finală, după uciderea lui Ion de către George, toate personajele se împacă, instaurându-se armonia. Hora încheie în mod ciclic romanul, la fel ca și motivul "drumului". Învățătorul Herdelea și cu soția sa vor părăsi satul, uitându-se melancolic înapoi, spre noua familie constituită între Zagreanu și Ghighi. Este momentul în care învățătorul Herdelea își aduce aminte de prima sa sosire în sat. Drumul presupune și o ieșire a lectorului din text. Romanul se încheie într-un mod simetric, trasatura a textului realist.